

Nr 4

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk; given Stockholms slott den 7 december 1956.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att skyddstiden för litterära och musikaliska verk, som enligt nuvarande författarlag varar intill 30 år från författarens dödsår men i avbidan på en allmän reform av upphovsmannarätten tidigare successivt förlängts genom provisoriska lagar 1942, 1946 och 1951, varje gång med fem år, skall genom ny provisorisk lag förlängas med ytterligare fem år. Totalt kommer skyddstiden härigenom att uppgå till högst 50 år från författarens dödsår.

F ö r s l a g
till
L a g
om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk

Härigenom förordnas som följer.

Den uteslutande rätt som enligt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk tillerkänts författare till sådant verk skall, i den mån rätten enligt bestämmelserna i nämnda lag skolat upphöra något av åren 1942—1961, gälla intill utgången av år 1962; dock skall vad nu sagts ej medföra förlängning av den skyddstid som angives i 32 § 1).

Vad i 30 § nämnda lag eller i författning, som utfärdats med stöd av samma paragraf, finnes föreskrivet om tillämpligheten av lagens bestämmelser skall gälla jämväl stadgandet i första stycket.

Genom denna lag upphäves lagen den 6 april 1951 (nr 170) om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 september 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *tillfällig förlängning av skyddstiden för litterära och musikaliska verk* samt anför följande.

Bestämmelser om skyddstid i 1919 års författarlag

De nu gällande bestämmelserna om författares — varmed här avses även kompositörers — befogenheter återfinns i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk. I 1 § uppräknas de verk som skyddas enligt lagen. Till dessa verk hör bland andra skrift, muntligt föredrag och musikaliskt verk. I 2 § angivas de huvudsakliga befogenheter som lagen förlänar upphovsmannen till ett skyddat verk. Denne äger — med vissa inskränkningar som stadgas i lagen — uteslutande rätt att genom tryck, fotografi eller på annat sätt mångfaldiga sitt verk, att offentligen föredraga skrift eller muntligt föredrag, utföra musikaliskt verk eller uppföra dramatiskt eller mimiskt verk samt att medelst kinematografi offentligen framföra eller genom radio utsända sitt verk. Till mångfaldigande hänföres jämväl att överföra ett verk på mekaniskt tal- eller musikinstrument eller på vals, platta, band eller annan till dylikt instrument hörande inrättning. Där ett sålunda överfört verk genom instrumentet återgives, anses detta såsom föredragande eller utförande av verket. Enligt 3 § omfattar författares nu återgivna befogenheter jämväl verket i översättning eller bearbetning.

Regler om skyddstiden för författares rätt gives i 20—23 §§. I allmänhet varar skyddet intill 30 år efter författarens dödsår (20 §). Är flera gemensamt författare till ett verk, som ej består av självständiga bidrag från de särskilda medarbetarna, räknas tiden från den senast avlidne författarens dödsår (21 §). I fråga om anonyma och pseudonyma verk räknas tiden från det år då verket först offentliggjordes (22 §); härvid gäller särskilda regler för verk i flera avdelningar, vilka tillsammans bildar ett helt (23 §).

Pågående reformarbete

Sedan flera år pågår arbete att reformera vår upphovsmannarättsliga lagstiftning. Syftet är härvid att få till stånd nordisk rättsenhet i ämnet; den förberedande utredningen, som omhänderhafts av auktoritetskommittén, har därför bedrivits i samverkan med representanter för Danmark, Finland och Norge. En viktig fråga i detta sammanhang är skyddstidens längd. Medan denna, såsom förut berörts, i Sverige i princip är 30 år, är den i grannländerna 50 år. I sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1956: 25) föreslår auktoritetskommittén, att Sverige övergår till den längre skyddstiden. I motiven hänvisas icke blott till läget i grannländerna och till att deras representanter har förordat att 50-årstiden bibehålles där. Det framhålles också att denna tid numera antagits som obligatoriskt minimum vid den år 1948 i Bryssel företagna revisionen av Bernkonventionen och att en lagändring i antydd riktning är nödvändig för att Sverige skall kunna ratificera konventionen i dess nya lydelse.

Provisoriska skyddstidsbestämmelser

I avbidan på en allmän reform av den upphovsmannarättsliga lagstiftningen har skyddstiden för litterära och musikaliska verk provisoriskt förlängts genom särskild lagstiftning. Det har ansetts oskäligt att de rättigheter, för vilka skyddstiden utlöper under arbetet på lagreformen, skall gå förlorade, även om tiden sedermera i princip utsträcker. Med de särskilda bestämmelserna har man emellertid ej avsett att taga ställning till lagstiftningens slutliga utformning.

Den provisoriska förlängningen har genomförts i tre etapper, därvid skyddstiden varje gång förlängts med fem år. Vad som ursprungligen aktualiserade frågan om förlängning var att år 1942 skyddstiden för rätten att uppföra August Strindbergs dramatiska arbeten skulle ha utgått — beträffande rätten till utgivning i tryck och annat mångfaldigande av hans verk gäller på grund av en övergångsbestämmelse i författarlagen alltjämt äldre bestämmelser om 50-årig skyddstid — och detta ansågs olyckligt, icke minst därför att hans arvingar var mycket beroende av inkomsterna från dessa rättigheter. En viktig synpunkt var också behovet av skydd mot förvanskningar av Strindbergs verk. Med hänsyn härtill förlängdes skyddstiden för rätten att föredraga, uppföra, filma och radiera litterära verk genom en särskild lag 1942, vilken vanligen betecknas som »lex Strindberg». År 1946 ersattes denna av en ny lagstiftning i ämnet, som inbegrep alla rättigheter till såväl litterära som musikaliska verk. Utvidningen aktualiserades av att skyddstiden för tonsättaren Emil Sjögrens verk eljest skulle ha utlöpt kort tid därefter, och 1946 års lag har därför stundom kallats »lex Sjögren». I dess ställe har sedermera trätt den nu gällande *lagen den 6 april 1951 om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk*. Enligt denna skall den författare tillkommande uteslutande

rätten till sådana verk, i den mån rätten enligt bestämmelserna i författarlagen skolat upphöra något av åren 1942—1956, gälla intill utgången av år 1957.

Departementschefen

Såsom förut framgått, är vår upphovsmannarättsliga lagstiftning för närvarande föremål för revision. En av de viktigaste frågorna härvid är om skyddstiden, som enligt nuvarande författarlag i princip är 30 år från upphovsmannens dödsår, bör förlängas till 50 år, vilken frist gäller i grannländerna och inom de flesta andra av Bernunionens medlemsstater. Reformarbetet, som tidigare beräknats vara slutfört före utgången av 1957, har av olika skäl fördröjts; auktorrättskommitténs betänkande har framlagts först innevarande år. Det fortsatta arbetet på reformen kommer att kräva ganska lång tid. Redan tidigare har statsmakterna i princip ställt sig på den ståndpunkten att man, till undvikande av rättsförluster för den händelse att 50-årstiden framdeles skulle antagas, bör under revisionsarbetet provisoriskt förlänga skyddstiden för litterära och musikaliska verk; genom successiva lagar 1942, 1946 och 1951 har tiden utsträckts med fem år varje gång. Sistnämnda lag har icke verkan längre än till 1957. Den bör därför ersättas med en ny lag om ytterligare utsträckning av skyddstiden.

Vad angår frågan med vilken tid förlängning bör ske är det med hänsyn till ämnets art och omfattning vanskligt att bedöma när förslag till ändrad lagstiftning på upphovsmannarättens område kan föreläggas riksdagen. Under remissbehandlingen av auktorrättskommitténs betänkande och handläggningen i departementet liksom under riksdagsbehandlingen kan uppkomma nya frågor, som gör det önskvärt att återknyta det nordiska samarbetet. Med hänsyn härtill synes man böra göra förlängningen för samma tid som vid de tidigare tillfällen, då frågan varit aktuell, nämligen 5 år. Den totala förlängningen kommer härvid att uppgå till högst 20 år, vilket innebär att de verk om vilka nu är fråga får högst 50-årig skyddstid.

Beträffande sedan detaljbestämmelserna i den nya lagen bör denna ses endast som en utsträckning av giltighetstiden för 1951 års lag och därför utformas i anslutning till denna.

I 1951 års lag undantages sådan skyddstid, som anges i 32 § 1) författarlagen. Därmed avses en förut berörd övergångsbestämmelse enligt vilken rätt att mångfaldiga vissa äldre verk — sådana som utgivits före den 1 januari 1920 — alltjämt, såsom enligt äldre rätt, gäller 50 år efter författarens dödsår. Denna skyddstid skall ej heller förlängas genom den nya lagen.

Vidare innehåller 1951 års lag en bestämmelse om tillämpning internationellt av den utsträckta skyddstiden. Principiellt gäller författarlagen (30 §) endast till förmån för verk av svensk medborgare samt verk som först utgivits i Sverige. Kungl. Maj:t har emellertid enligt lagen rätt att

sluta avtal med annat land om ömsesidig tillämpning av den författarrättsliga lagstiftningen; Sveriges anslutning till Bernkonventionen innebär ett dylikt ömsesidigt avtal med övriga till konventionen anslutna länder. Enligt 1951 års lag gäller motsvarande även i fråga om den däri stadgade förlängningen av skyddstid. En föreskrift av samma innehåll bör upptagas i den nya lagen.

I 1951 års lagstiftningsärende diskuterades huruvida bestämmelser borde givas om lagens inverkan på äldre överlåtelse av författarrätt; frågan var huruvida förlängningen av skyddstid borde komma överlåtaren eller förvärvaren tillgodo. Det ansågs emellertid böra överlämnas åt praxis att tolka förekommande avtal i detta hänseende. Den mera allmänna frågan huruvida överlåtelse av upphovsmannarätt bör innefatta en utvidgning av rätten som sker efter avtalets ingående är av invecklad natur, och vid reformen av upphovsmannarätten kan det visa sig att särskilda lagbestämmelser härom är behövliga. I förevarande mera begränsade sammanhang synes emellertid icke finnas anledning att i denna fråga intaga annan ståndpunkt än vid tillkomsten av 1951 års lag.

I sistnämnda lag finnes slutligen en från 1946 års lag hämtad övergångsbestämmelse, enligt vilken lagen ej har avseende å framförande av musikaliskt verk före den 1 januari 1947. Anledning att i den nya lagen återupprepa denna bestämmelse synes icke föreligga.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ett i enlighet med det anförda inom justitiedepartementet upprättat förslag till *lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk*, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Sverker Jonson

¹ Denna bilaga, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 23 oktober 1956.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 19 oktober tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 28 september 1956, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen oförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn T. Hesser.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 december 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 23 oktober 1956 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 28 september 1956 remitterade förslaget till *lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk*.

Föredraganden hemställer, att lagförslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulla Larsson